

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Številka: 801-01/16-4/
Ljubljana, 5. april 2016

EPA 1107-VII

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela naslednje

M N E N J E

k Predlogu resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2016–2025 (ReNPRRO16–25)

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 70. seji 4. aprila 2016 obravnavala Predlog resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2016–2025, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada.

Komisija **podpira** predlog resolucije.

Predlog resolucije podaja nacionalno politiko in program ravnanja z radioaktivnimi odpadki (v nadaljevanju: RAO) in izrabljenim gorivom (v nadaljevanju: IG) ter pomeni nadaljevanje začrtane politike s prejšnjo resolucijo, ob upoštevanju sprememb in dopolnitev potreb preteklega desetletja. Slovenija je bila ena redkih držav, ki je imela resolucijo oz. nacionalni program na tem področju že pred sprejemom Direktive Sveta 2011/70/EURATOM. Predlog resolucije med drugim opisuje slovenski jedrski program in radioaktivne odpadke ter veljavno zakonodajo, določa splošne cilje ravnanja z RAO in IG, načela ravnanja z RAO in IG, opisuje pripravo programa razgradnje Nuklearne elektrarne Krško (v nadaljevanju: NEK) in programa odlaganja RAO in IG iz NEK, postopke za zmanjšanje nastajanja RAO in IG med obratovanjem in razgradnjo, podaja glavne mejnike programa za naslednje desetletje, zajema analizo stanja za vse vrste RAO in IG po posameznih objektih s podatki o trenutnih količinah uskladiščenih odpadkih in ocenah prihodnjih količin odpadkov, vključno z odpadki iz razgradnje iz vseh objektov, ter analizo stanja na področju raziskav in razvoja. V osrednjem delu je, na podlagi analize stanja in ob upoštevanju potreb po pravočasnem zagotavljanju pogojev za reševanje ravnanja z RAO in IG, predstavljenih dvanajst strategij z ukrepi za doseg ciljev za vse vrste RAO in IG za čas veljavnosti resolucije in tudi za daljše časovno obdobje.

Strategija 1 obravnava ravnanje z RAO med obratovanjem jedrskih in sevalnih objektov. V NEK se namerava zgraditi objekt za manipulacijo z opremo in pošiljkami RAO kot pomožna stavba pri začasnem skladiščenju RAO. Strategija 2 obravnava ravnanje z RAO, ki so nastali zaradi rabe radioaktivnih snovi v industriji in raziskavah. Strategija 3

obravnavo RAO v medicini. Strategija 4 obravnava gradnjo in obratovanje odlagališča nizko in srednje-RAO v Vrbini in je ena od pomembnejših strategij v tem obdobju. Ta strategija predvideva dva scenarija. Po osnovnem scenariju se bo v odlagališče, ki se bo predvidoma gradilo med 2017 in 2019, odložil slovenski del RAO. V tem primeru se predvideva začetek poskusnega obratovanja v obdobju 2020–2021 in redno obratovanje odlagališča do 2025. Če pride do 2023 z Republiko Hrvaško do dogovora, se v skladu z razširjenim scenarijem na odlagališče v Vrbini odložijo vsi RAO iz NEK (slovenski in hrvaški del), pri čemer bi v tem primeru odlagališče redno obratovalo tri leta dlje (do 2028). Rednemu obratovanju skladišča sledi obdobje mirovanja, temu pa po letu 2050 zopet obdobje obratovanja do 2061 oz. 2062, ko se začneta izvajati dolgoročni nadzor in vzdrževanje odlagališča. Strategija 5, ki obravnava skladiščenje in odlaganje IG in visoko-RAO, predvideva izgradnjo suhega skladišča za IG na lokaciji NEK, pri čemer so predvidene tudi možnosti po koncu začasnega skladiščenja IG in visoko-RAO (iskanje rešitev tudi v okviru regionalnega ali mednarodnega odlagališča). Strategija 6 obravnava razgradnjo NEK in predvideva posodobitev programa razgradnje in program odlaganja nizko in srednje-RAO in IG vsakih pet let. Strategija 7 obravnava razgradnjo raziskovalnega reaktorja Triga Mark II, ki bo obratoval najmanj do 2026, in predvideva tudi preučitev možnosti vračanja IG v državo dobaviteljico. Strategija 8 obravnava razgradnjo Centralnega skladišča radioaktivnih odpadkov v Brinju, kjer se skladiščijo RAO iz industrije, raziskav in medicine. Strategija 9 opredeljuje ravnanje z RAO v Rudniku Žirovski vrh oz. zaprtje odlagališča rudarske jalovine Jazbec (že zaprto) in odlagališče hidrometalurške jalovine Boršt (predvideno zaprtje 2018). Strategija 10 obravnava ravnanje z RAO z naravnimi radionuklidi, strategija 11 izpuste radioaktivnih snovi, strategija 12 pa določa, da država skrbi za vzdrževanje in posodabljanje pravnega in institucionalnega okvira, za raziskave in razvoj ter obvešča javnost o izvajanju resolucije.

Komisija ugotavlja, da predlog resolucije upošteva, da bo NEK obratoval tudi po 2023 (do 2043). NEK, kjer bo 2021 opravljen obsežen program nadgradnje varnosti, ima odobren program nadzora staranja, s čimer je izpolnjen eden od pogojev za podaljšanje življenjske dobe. Drug pogoj za obratovanje NEK po 2023 je uspešen preizkus periodičnega varnostnega pregleda, ki sta predvidena 2023 in 2033. Predlog resolucije tudi upošteva, da bo raziskovalni reaktor Triga Mark II obratoval najmanj do 2026.

Stroški za izvajanje resolucije v obdobju 2016–2025 so ocenjeni v višini 185.835.000 evrov, ki se bodo pokrili iz državnega proračuna (36.465.000 evrov) in Sklada za financiranje razgradnje NEK in odlaganje RAO iz NEK (145.370.000 evrov), pri čemer se ocenjen obseg sredstev nanaša na ravnanje s slovenskim delom RAO. Ob tem komisija opozarja, da je treba upoštevati tudi odškodnino v višini 40 mio evrov, ki jih mora Republika Slovenija plačati sosednji Republiki Hrvaški zaradi nedobavljene električne energije iz NEK v preteklosti. Če pride do dogovora z Republiko Hrvaško, da se njen del odpadkov odloži na odlagališče v Vrbini, bo treba po besedah predstavnika Uprave za jedrsko varnost dogovoriti še finančno participacijo Republike Hrvaške, ki tudi zbira sredstva za svoj del obveznosti v posebnem skladu. Komisija je bila seznanjena, da je v Skladu za financiranje razgradnje NEK in odlaganje RAO iz NEK na dan 31. 12. 2015 zbranih 190.933.835 evrov.

Komisija ugotavlja, da je bil na seji Meddržavne komisije za spremljanje izvajanja Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v NEK, njenim izkoriščanjem in razgradnjo julija 2015 sprejet dogovor o pripravi nove revizije Programa razgradnje NEK in Programa odlaganja RAO in izrabljenega goriva iz NEK, pri čemer sta strokovni organizaciji obeh držav dobili nalogo, da do naslednjega zasedenja pripravita projektne naloge za izdelavo dogovorjenih aktov. Aktivnosti na strokovni ravni se odvijajo, so pa volitve v sosednji Republiki Hrvaški vplivale na počasnejšo dinamiko aktivnosti.

Po osnovnem scenariju strategije 4 se bo na odlagališče nizko in srednje-RAO iz NEK v Vrbini odložila polovica odpadkov oz. slovenski del odpadkov, medtem ko mora Republika Hrvaška poskrbeti za svojo polovico odpadkov. Glede na dosedanje odnose z Republiko Hrvaško je bilo izpostavljeno, da bi moral predlog resolucije predvidevati tudi scenarij, če Republika Hrvaška ne bo želela prevzeti svoj del odpadkov, hkrati pa državi ne bosta do 2023 dosegli dogovora o skupnem odlagališču. Komisija ugotavlja, da bi državi morali v tem primeru vprašanje RAO, za katere mora poskrbeti Republika Hrvaška, pravno reševati na nivoju EU oz. na sodišču Evropske unije, do razrešitve tega vprašanja pa bi se hrvaški del RAO skladiščil v NEK. Komisija je bila seznanjena, da v skladu z zahtevami Direktive Sveta 2011/70/EURATOM tudi sosednja Republika Hrvaška pripravlja nacionalni program ravnanja z RAO, v katerem je predvideno odlagališče za odlaganje hrvaškega dela odpadkov iz NEK na potencialni lokaciji ob meji z Bosno in Hercegovino.

Zaskrbljujoča je ugotovitev, da sedanja dinamika zbiranja sredstev, višina prispevka in sedanji odlivi, predvsem zaradi nadomestil za omejeno rabo prostora, ne zagotavljajo pravočasnega zbiranja sredstev za razgradnjo NEK in odlaganje RAO in IG. Kot ugotavlja komisija, se je z Uredbo o merilih za določitev višine nadomestila zaradi omejene rabe prostora in zaradi načrtovanja intervencijskih ukrepov na območju jedrskega objekta, ki je začela veljati 1. 1. 2015, znižalo nadomestilo zaradi omejene rabe prostora za okoli 10% (zaradi bolj točne obravnave omejene rabe prostora in upoštevanja inflacije), vendar je Vlada sredi lanskega leta zaradi zahtev upravičenih občin vrnila višino nadomestila na raven, ki je veljala do začetka 2015. Glede na navedbo v predlogu resolucije (str. 38), da je treba med drugim proučiti tudi možnosti za znižanje nadomestil za omejeno rabo prostora, je komisijo zanimalo, ali o taki možnosti že potekajo pogovori z lokalnim okoljem. Komisija je bila seznanjena, da se pristojno ministrstvo o tem z lokalnimi skupnostmi ne pogovarja, bo pa treba s politično voljo rešiti vprašanje pravočasnega zagotavljanja zadostnih sredstev za razgradnjo NEK in odlaganje RAO in IG.

Komisija je že ob obravnavi Poročila o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji za leto 2014 ugotavljala slabšanje finančnega in kadrovskega stanja na Agenciji za radioaktivne odpadke in tudi kadrovsko podhranjenost Uprave za jedrsko varnost. Čeprav so državni svetniki takrat dobili zagotovilo, da kadrovska in finančna podhranjenost ne vplivata na zmanjšanje varnosti, pa komisija z vidika ohranjanja takega stanja opozarja na možnost tveganja za kršenje določil zakonodaje in posledično manjšo varnost. Komisija je bila seznanjena, da se stanje generalno gledano stanje ne poslabšuje.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Jernej Verbič.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Predsednik
Jernej Verbič, l.r.